

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра клінічної анатомії та оперативної хірургії

Навчальний рік 2023-2024

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«КЛІНІЧНА АНАТОМІЯ ТА ОПЕРАТИВНА ХІРУРГІЯ»

(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент нормативний

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 221 «Стоматологія» (магістри)
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) «Стоматологія»

Першого/другого/третього (бакалаврського/магістерського/освітньо-наукового) рівня вищої освіти другий магістерський рівень

Курс II

Силабус освітнього компоненту розглянуто на засіданні кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії

Протокол від “31” серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри Дуденко В.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією ХНМУ з проблем природничо – наукової підготовки

Протокол від “31” серпня 2022 року № 1

Голова Вовк О.Ю.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Розробники силабусу:

Дуденко В.Г. – завідувач кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії, доктор медичних наук, професор.

Кондрусик Н.Ю. – доцент кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії, кандидат медичних наук, доцент.

Коновал Н.С. – доцент кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії, кандидат медичних наук.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

ПІБ викладача	Дуденко Володимир Григорович - завідувач кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії, доктор медичних наук, професор.
Інформація про викладача	Професійні інтереси: топографічна анатомія, оперативна хірургія. Профайл викладача: https://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=1006
Контактний тел.	+38 (050) 302 80 05
E-mail:	vh.dudenko@knmu.edu.ua
Інформація про консультації: місце проведення: <u>онлайн</u> <u>консультації</u>	щопонеділка з 15.00 до 17.00 год. на платформах Zoom, Google Meet, за попередньою домовленістю по телефону https://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=1006
Локація	Харків, вул Трінклера, 6 будівля НДІ гігієни праці та професійних захворювань ХНМУ, 1 поверх, каф. КАОХ https://goo.gl/maps/v6bFs5yZonFD77zcA

ПІБ викладача	Коновал Наталія Станіславівна - доцент кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії.
Інформація про викладача	Професійні інтереси: топографічна анатомія, оперативна хірургія. Профайл викладача: http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=1152
Контактний тел.	+38 (099) 922 60 65
E-mail:	ns.konoval@knmu.edu.ua
Інформація про консультації: місце проведення: <u>онлайн</u> <u>консультації</u>	щовівторка з 15.00 до 17.00 год. на платформах Zoom, Google Meet, за попередньою домовленістю по телефону http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=1152
Локація	Харків, вул Трінклера, 6 будівля НДІ гігієни праці та професійних захворювань ХНМУ, 1 поверх, каф. КАОХ https://goo.gl/maps/v6bFs5yZonFD77zcA

ПІБ викладача	Кондрусик Наталія Юрїївна - доцент кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії, доцент.
Інформація про викладача	Професійні інтереси: топографічна анатомія, оперативна хірургія. Профайл викладача: https://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=1013
Контактний тел.	+38 (096) 239 55 30
E-mail:	ny.kondrusyk@knmu.edu.ua
Інформація про консультації: місце проведення: <u>онлайн</u> <u>консультації</u>	щосереди з 15.00 до 17.00 год. на платформах Zoom, Google Meet, за попередньою домовленістю по телефону https://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=1013
Локація	Харків, вул Трінклера,6 будівля НДІ гігієни праці та професійних захворювань ХНМУ, 1 поверх, каф. КАОХ https://goo.gl/maps/v6bFs5yZonFD77zcA

ВСТУП

Силабус освітнього компонента “Клінічна анатомія та оперативна” складено відповідно до Освітньо-професійної програми “Стоматологія” та проекту Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності 221 “Стоматологія”.

Опис освітнього компонента (анотація)

Клінічна анатомія та оперативна хірургія – прикладна наука, яка ґрунтується на використанні теоретичних питань та методів дослідження нормальної анатомії людини з використанням як класичних, так і сучасних методів дослідження в сфері клінічної медицини, вивчає топографію внутрішніх органів та структур та орієнтується на обґрунтування доступів до внутрішніх органів та структур та технологію оперативних втручань на них з метою усунення або корекції хірургічної патології.

Освітній компонент “Клінічна анатомія та оперативна хірургія” викладається для студентів другого курсу стоматологічного факультету протягом одного семестру. На вивчення навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія» відводиться 3,0 кредити ЄКТС - 90 годин (40 годин аудиторних і 50 годин самостійної роботи студента).

Предметом вивчення освітнього компонента “Клінічна анатомія та оперативна хірургія” є індивідуальна анатомічна мінливість будови тіла людини стосовно до хірургічних втручань, а саме: будова, форма і взаємне розташування органів та тканин в різних ділянках тіла людини, а також техніка хірургічних операцій, принципи, способи та правила провадження оперативних втручань, організація хірургічної допомоги, особливості обстеження хірургічного хворого, асептика і антисептика, десмургія, загальні питання анестезіології, травматології, кровотеча і запинка кровотечі, переливання крові, загальні питання та окремі види хірургічної інфекції, інші питання хірургії.

Міждисциплінарні зв'язки. Освітній компонент “Клінічна анатомія та оперативна хірургія”

а) базується на вивченні студентами морфологічних дисциплін – анатомії людини; гістології, цитології, цитології та ембріології; фізіології й інтегрується з цими дисциплінами;

б) закладає основи подальшого вивчення студентами навчальних дисциплін – патоморфології; патофізіології; загальної хірургії, хірургічних хвороб, пропедевтики внутрішньої медицини, радіології, урології, внутрішньої медицини, акушерства та гінекології.

Прекревізити. Вивчення освітнього компонента передбачає попереднє засвоєння кредитів з нормальної анатомії людини; гістології, цитології та ембріології; фізіології й інтегрується з цими освітніми компонентами.

Постреквізити. Основні положення освітнього компоненту мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін, є базою для підготовки до ліцензійного іспиту ЄДКІ, а також підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Послання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<https://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=62>

1.МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1.1 Метою вивчення освітнього компонента є “Клінічна анатомія та оперативна хірургія” є оволодіння систематизованими знаннями з будови тіла людини в різних ділянках та формування практичних умінь топографо-анатомічного виконання оперативних доступів та оперативних прийомів; знайомство з принципами хірургічних методів лікування.

1.2 Основними завданнями вивчення освітнього компонента є “Клінічна анатомія та оперативна хірургія” є вивчення топографічної анатомії ділянок тіла людини, оволодіння навичками користування хірургічними інструментами, розтину і з'єднання м'яких тканин, тимчасової і остаточної зупинки

кровотечі, доступів до магістральних судин та нервів, венесекції і венепункції, перев'язки судин, оволодіння навичками оперативних доступів і оперативних прийомів на трупному матеріалі або на тваринах, а також засвоєння теоретичних знань та практичних навичок з питань антисептики, асептики, гемотрансфузії, анестезіології, клінічних проявів ушкоджень, хірургічної інфекції, невідкладних станів, основних принципів лікування і профілактики.

1.3 Компетентності та результати навчання

Освітній компонент “Клінічна анатомія та оперативна хірургія” забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей**:

1.3.1 інтегральні: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Медицина» у професійній діяльності або у процесі навчання із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, медичних, педагогічних, психологічних та соціально-економічних наук, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов та вимог; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової аудиторії;

• загальні:

ЗК1 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим

ЗК2 – Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

ЗК3 – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК4 – Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК5 – Здатність приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії

ЗК8 – Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків

ЗК9 – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

• спеціальні (фахові, предметні):

ФК2 – Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів

ФК3 – Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання

ФК5 – Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань

ФК6 – Здатність до діагностування невідкладних станів

ФК7 – Здатність до визначення тактики та володіння навичками надання екстреної медичної допомоги

ФК9 – Навички виконання медичних маніпуляцій

ФК14 – Здатність ведення нормативної медичної документації

1.3.2 Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття студентами наступних **програмних результатів навчання**:

Знання і розуміння:

ПРН 1 – володіти загальними та спеціальними фундаментальними та професійно-орієнтованими знаннями, уміннями, навичками, компетентностями, необхідними для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді

ПРН 2 – володіти знаннями щодо психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення.

Застосування знань та розумінь:

ПРН 3 – застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій

ПРН 4 – проводити збір інформації про пацієнта

ПРН 5 – оцінювати результати опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень

ПРН 6 – встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання

ПРН 7 – визначати характер, принципи лікування захворювань

ПРН 10 – проводити діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги

ПРН 15 – виконувати медичні маніпуляції

Формування суджень:

ПРН 18 – здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я

ПРН 20 – застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі

ПРН 21 – дотримуватись етичного кодексу лікаря, що забезпечує сформованість фахівця з належними особистими якостями.

1.3.3 Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття студентами наступних **соціальних навичок (Soft skills):**

- комунікабельність;
- грамотна письмова та усна мова;
- вміння виступати на публіці;
- аналітичний склад розуму;
- вміння побачити та вирішити проблему;
- хороша пам'ять;
- креативність;
- орієнтованість на результат;
- завзятість;
- стресостійкість;
- готовність виконувати рутинну роботу;
- вміння приймати рішення;
- відповідальність.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступень, ОПП	Характеристика освітнього компонента
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань, <u>22 «Охорона здоров'я»</u> (шифр і назва)	Нормативна
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: <u>221 «Стоматологія»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки (курс):
		2-й
		Семестр
		3-й (4-й)
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 40 самостійної роботи студента - 50	Освітній ступень: <u>магістр</u> ОПП: «Стоматологія»	Лекції
		10 год.
		Практичні, семінарські
		30 год.
		Лабораторні

		Самостійна робота
		50 год.
Індивідуальні завдання: ----		
Вид контролю: диф. залік		

2.1 Опис освітнього компонента

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми лекції	Обсяг у годинах	Види лекцій
1.	Тема 1. Введення в клінічну анатомію та оперативну хірургію. Клінічна анатомія і оперативна хірургія ділянок мозкового відділу голови.	2	Інформація, мультимедійна презентація
2.	Тема 2. Клінічна анатомія бокового відділу лица, верхньої та нижньої щелепи.	2	Інформація, мультимедійна презентація
3.	Тема 3. Операції при гнійних процесах на лиці. Місцеве знеболювання на лиці.	2	Інформація, мультимедійна презентація
4.	Тема 4. Клінічна анатомія ділянок та трикутників шиї.	2	Інформація, мультимедійна презентація
5.	Тема 5. Оперативна хірургія ділянок та органів шиї.	2	Інформація, мультимедійна презентація
Усього годин			10

2.2.2 Семінарські заняття

Семінарські заняття не передбачено програмою.

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Тема 1. Хірургічний інструментарій, шовний матеріал.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, використання демонстрація інструментарію та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, розв'язування ситуаційних задач.	Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль.
2.	Тема 2. Первинна хірургічна техніка.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація на анатомічних	Усне опитування, письмове опитування

			<p>препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання трупного матеріалу; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.</p>	<p>я, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.</p>
3.	<p>Тема 3. Клінічна анатомія і оперативна хірургія ділянок черепно-мозкового відділу голови. Антротомія.</p>	2	<p>Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація на анатомічних препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.</p>	<p>Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.</p>
4.	<p>Тема 4. Клінічна анатомія і оперативна хірургія порожнини черепу. Схема краніо-</p>	2	<p>Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація на анатомічних</p>	<p>Усне опитування, письмове опитування</p>

	церебральної топографії. Трепаначії черепа. Хірургічна обробка черепно-мозкових ран.		препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання трупного матеріалу; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.	я, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
5.	Тема 5. Клінічна анатомія бокового відділу лиця. Привушна слина залоза. Глибока (міжщелепна) ділянка лиця. Кровопостання, особливості венозної системи лиця, лімфовідтік.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація на анатомічних препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання трупного матеріалу; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.	Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
6.	Тема 6. Клінічна анатомія верхньої	2	Розповідь-пояснення,	Усне опитування

	щелепи та 2-ої гілки трійчастого нерву.		бесіда, демонстрація на анатомічних препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання трупного матеріалу; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.	я, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
7.	Тема 7. Клінічна анатомія нижньої щелепи та 3-ої гілки трійчастого нерву.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація на анатомічних препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання трупного матеріалу; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей	Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.

			будови органів людини.	
8.	Тема 8. Місцеве знеболювання на лиці - провідникова, центральна і периферична анестезії.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація на анатомічних препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання трупного матеріалу; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.	Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
9.	Тема 9. Клінічна анатомія переднього відділу лиця. Порожнина рота, зуби, язик. Дно порожнини рота. Операція видалення зуба.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація на анатомічних препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання трупного матеріалу; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання	Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.

			вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.	
10.	<p>Тема 10. Операції на лицьовому відділі голови. Поняття про хейлопластику, мігруюче стебло В.П.Філітова. Первинна хірургічна обробка ран лица. Розрізи при гнійних процесах на лиці.</p>	2	<p>Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація на анатомічних препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання трупного матеріалу; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.</p>	<p>Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.</p>
11.	<p>Тема 11. Клінічна анатомія ділянок шиї. Розподіл на ділянки, трикутники. Глибокі міжм'язові проміжки шиї. Оголення і перев'язка зовнішньої і загальної сонних артерій.</p>	2	<p>Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація на анатомічних препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання трупного матеріалу; розв'язування</p>	<p>Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.</p>

			ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.	
12.	Тема 12. Клінічна анатомія клітковинних просторів шиї. Розрізи при флегмонах та абсцесах шиї.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація на анатомічних препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання трупного матеріалу; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.	Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
13.	Тема 13. Клінічна анатомія органів шиї (гортань, трахея). Трахеотомія, трахеотомія. Інтубація трахеї.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація на анатомічних препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання	Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.

			трупного матеріалу; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.	
14.	Тема 14. Клінічна анатомія органів шиї (стравохід, щитоподібна залоза). Операції на щитоподібній залозі. Поняття резекції щитоподібної залози.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація на анатомічних препаратах, використання манекенів та табличного матеріалу, презентація, відеоролики, дискусія, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання трупного матеріалу; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.	Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
15.	Диференційований залік	2	Бесіда	Усне опитування, тестовий контроль
Усього годин		30		

2.2.4 Лабораторні заняття

Лабораторні заняття не передбачені програмою

2.2.5 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Тема 1. Вступ в клінічну анатомію та оперативну хірургію. Хірургічний інструментарій і апаратура для зшивання.	3	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
2.	Тема 2. Первинна хірургічна техніка.	2	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
3.	Тема 3. Клінічна анатомія і оперативна хірургія ділянок черепно-мозкового відділу голови. Антротомія.	2	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
4.	Тема 4. Клінічна анатомія і оперативна хірургія порожнини черепу. Схема краніо-церебральної топографії. Трепанації черепа. Хірургічна обробка черепно-мозкових ран.	4	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
5.	Тема 5. Клінічна анатомія бокового відділу лиця. Привушна слина залоза. Глибока (міжщелепна) ділянка лиця. Кровопостанання, особливості венозної системи лиця, лімфовідтік.	4	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
6.	Тема 6. Клінічна анатомія верхньої щелепи та 2-ої гілки трійчастого нерву.	3	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна	Творчі завдання, індивідуальні завдання,

			доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	реферати, доповіді.
7.	Тема 7. Клінічна анатомія нижньої щелепи та 3-ої гілки трійчастого нерву.	4	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
8.	Тема 8. Місцеве знеболювання на лиці - провідникова, центральна і периферична анестезії.	4	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
9.	Тема 9. Клінічна анатомія переднього відділу лиця. Порожнина рота, зуби, язик. Дно порожнини рота. Операція видалення зуба.	3	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
10.	Тема 10. Операції на лицьовому відділі голови. Поняття про хейлопластику, мігруюче стебло В.П.Філітова. Первинна хірургічна обробка ран лиця. Розрізи при гнійних процесах на лиці.	4	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
11.	Тема 11. Клінічна анатомія ділянок шиї. Розподіл на ділянки, трикутники. Глибокі міжм'язові проміжки шиї. Оголення і перев'язка зовнішньої і загальної сонних артерій.	4	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.

12.	Тема 12. Клінічна анатомія клітковинних просторів шиї. Розрізи при флегмонах та абсцесах шиї.	2	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
13.	Тема 13. Клінічна анатомія органів шиї (гортань, трахея). Трахеотомія, трахеотомія. Інтубація трахеї.	4	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
14.	Тема 14. Клінічна анатомія органів шиї (стравохід, щитоподібна залоза). Операції на щитоподібній залозі. Поняття резекції щитоподібної залози.	4	Презентація, відеоролики, дискусія, реферативна доповідь, розв'язування ситуаційних задач.	Творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
15.	Диференційований залік	3	Розв'язання тестових та ситуаційних завдань	Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль,
Усього годин		50		

1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1 . Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти на кафедрі клінічної анатомії та оперативної хірургії здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Протягом вивчення освітнього компонента всі види діяльності студента підлягають контролю: поточному (на кожному занятті), підсумковому – диференційований залік (під час контрольних заходів). Для оцінювання дисципліни застосовуються наступні види шкал оцінювання: 200 бальна шкала, національна 4-бальна шкала («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкала ECTS (A, B, C, D, E, F, Fx). Результати конвертуються із однієї шкали в іншу згідно із нижченаведеними правилами.

Поточна навчальна діяльність (ПНД) кожного студента контролюється викладачем академічної групи після засвоєння кожної теми дисципліни та оцінюється з використанням 4-бальної (національної) системи. Використовуються такі методи поточного контролю: усне опитування, письмові завдання, тестові завдання.

Індивідуальні завдання студента (ІЗС) оцінюються в балах (не більше 10), які додаються до балів, набраних за ПНД. В жодному разі загальна сума балів за ПНД не може перевищувати 120 балів.

Диференційований залік (ДЗ) – це діагностика засвоєння студентом матеріалу, здійснюється викладачем академічної групи по завершенню вивчення освітнього компонента.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Вивчення освітнього компонента триває один семестр та закінчується на останньому занятті підсумковим контролем – диференційованим заліком.

Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання поточної навчальної діяльності. При засвоєнні кожної теми освітнього компонента за ПНД студента виставляються оцінки за 4-бальною (національною) шкалою системи оцінювання. За підсумками семестру перед останнім заняттям викладач вираховує середню оцінку за ПНД (з точністю до сотих), яку конвертує у бали по нижченаведеній таблиці. Оцінка визначається в балах від 70 до 120 та відміткою – «відпрацьовано», «не відпрацьовано».

Перерахунок середньої оцінки за ПНД у багатобальну шкалу

4- балъ на шка ла	120- балън а шка ла	4- балън а шка ла	120- балъна шка ла
5	120	3.91- 3,94	94
4.95 - 4,99	119	3.87- 3,9	93
4.91 - 4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87 -4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83 - 4,86	116	3.74- 3,78	90
4.79 - 4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75 - 4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7- 4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66 - 4,69	112	3.58- 3,61	86
4.62 - 4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58 - 4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54 - 4,57	109	3.45- 3,48	83
4.5- 4,53	108	3.41- 3,44	82
4.45 - 4,49	107	3.37- 3,4	81
4.41 - 4,44	106	3.33- 3,36	80

4.37 -4,4	105	3.29- 3,32	79
4.33 - 4,36	104	3.25- 3,28	78
4.29 - 4,32	103	3.21- 3,24	77
4.25 - 4,28	102	3.18- 3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16 - 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12 - 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08 - 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04 - 4,07	97	3.04- 3,06	71
3.99 - 4,03	96	3.0- 3,03	70
3.95 - 3,98	95	Менш є 3	Недост атньо

Підсумковий контроль освітнього компонента. До ДЗ допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачених навчальною програмою, та при вивченні освітнього компонента набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Допуск до ДЗ визначається у балах ПНД, а саме: min - 70, max - 120 балів. Безпосередньо ДЗ оцінюється від 50 до 80 балів. Оцінка з освітнього компонента є сума балів за ПНД та ДЗ в балах від min – 120 до max - 200 і відповідає національній шкалі та шкалі ECTS. Екзаменаційна картка для ДЗ складається із 5 питань: клінічної ситуації, трьох теоретичних питань та практичного навичку.

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають клінічну ситуацію, три теоретичні питання з дисципліни та практичну навичку	За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Шкала оцінювання: 200 бальна, національна та ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Студентам, що не виконали вимоги навчальних програм освітнього компонента виставляється оцінка **Fx**, якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку, але з'явилися або не склали його. Оцінка **F** виставляється студентам, які не допущені до складання диференційованого заліку.

Після завершення вивчення освітнього компонента відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють студенту відповідну оцінку за шкалами у залікову книжку та заповнюють відомості успішності студентів з дисципліни за формою У-5.03В – диференційований залік.

3.2. Питання до диференційного заліку:

1. Який внесок професора М.І. Пирогова в розвиток топографічної анатомії та оперативної хірургії?
2. Що таке оперативний доступ?
3. Що таке кремальєра?
4. Що таке "біодеградація"?
5. У чому полягають особливості оперативної техніки зупинки кровотечі при пошкодженні: (1) м'яких тканин, (2) кісток склепіння черепа, (3) середньої оболонкової артерії, (4) венозних синусів і (5) судин мозку?
6. Назвіть етапи первинної хірургічної обробки рани?
7. Як проходять повз один одного члени операційної бригади?
8. Хто запропонував термін "антисептика"? Хто розробив техніку антисептики?
9. Що таке "фізична антисептика"?
10. Що таке "асептика"? Хто запропонував асептики?
11. Які особливості поширеної будови мозкового відділу голови?
12. Яким чином анастомозують вени м'яких покровів голови і синуси твердої мозкової оболонки?
13. Чому травма скроневої області смертельно небезпечна?
14. Яке поширену будову привушно-жувальної області?
15. Що собою являє жирове тіло щоки?
16. Назвіть жувальні м'язи і вкажіть місця їх початку і прикріплення.
17. Які області входять в переднього відділу лиця?
18. Які лімфатичні вузли збирають лімфу з лицьового відділу голови?
19. Де відкриваються додаткові пазухи носа?
20. Назвіть межі області рота.
21. Які існують відділи порожнини рота?
22. Які анатомічні структури утворюють дно порожнини рота?
23. Які нерви іннервують верхню і нижню щелепи?
24. Який загальний план будови зуба?
25. Як кровопостачається язик?
26. Які існують відділи вивідних протоків привушної слинної залози?
27. Від яких структур відтікає лімфа в лімфатичні вузли підборіддя?
28. Регіональна анестезія на верхній щелепі: туберальна анестезія.
29. Регіональна анестезія на верхній щелепі: інфраорбітальна анестезія.
30. Регіональна анестезія на верхній щелепі: палатинальна анестезія.
31. Регіональна анестезія на верхній щелепі: різцева анестезія.
32. Проксимальна (крилопіднебінна) регіональна анестезія верхньої щелепи: підвиличний доступ по Вайсблату.
33. Проксимальна регіональна анестезія верхньої щелепи: надвиличний доступ по Вайсблату. Туберальна анестезія.
34. Регіональна анестезія нижньої щелепи. Мандибулярна анестезія.
35. Центральна провідникова анестезія нижньої щелепи: подвиличнокрилоподібний доступ.
36. Первинна хірургічна обробка ран особи.
37. Особливості оперативної техніки при запальних процесах на обличчі.
38. Розтин верхньощелепної пазухи по Кондуел-Люку.
39. Операції видалення зуба.
40. Хірургічне лікування вродженої ущелини верхньої губи.
41. Хірургічне лікування вроджених ущелин неба.
42. Макрогლოსія.
43. Основи технології пластичних операцій.
44. Методи відновлювальних операцій на нервах лиця при паралічі мимічної мускулатури лиця.
45. Техніка коригуючих операцій при паралічі мимічної мускулатури лиця.
46. Техніка операцій при свищах слинних залоз і протоки.
47. Назвіть межфасціальні клітковинні простори шиї. Вкажіть їх локалізацію та клінічне значення.
48. Чим обмежуються глибокі міжм'язові проміжки шиї? Їх вміст.
49. Клінічна анатомія щитовидної залози.
50. Які особливості оперативної техніки на шиї?
51. Які можливі ускладнення при трахеостомії?
52. Конікотомія.
53. Фасції шиї по В.Н. Шевкуненку.
54. Основний судинно-нервовий пучок шиї.
55. Розподіл шиї на області і трикутники.
56. Шийна ваго-симпатична блокада за Вишневським.

Практичні навички до диференційного заліку.

1. Визначте проекцію шкірних гілок трійчастого нерва на обличчі.
2. Визначте проекцію вивідної протоки привушної слинної залози, визначте його гирлі.
3. Проведіть трагоорбітальну лінію і вкажіть її практичне значення.
4. Техніка туберальной анестезії внутрішньоротовим доступом.
5. Техніка інфраорбітальної анестезії внутрішньоротовим доступом.
6. Техніка мандибулярної анестезії внутрішньоротовим доступом.
7. Техніка палатінальної анестезії.
8. Техніка різцевої анестезії.
9. Проведіть проекційну лінію лицьовій артерії.
10. Приготуйте необхідні інструменти для первинної хірургічної обробки рани лицьового відділу голови.
11. Приготувати інструментарій для трахеостомії.
12. Розкладіть на столику хірургічні інструменти для первинної хірургічної обробки рани.
13. Правила користування загальним хірургічним інструментарієм (передача хірургічних інструментів, способи тримання в руці).
14. Техніка шкірного шва.
15. Техніка зав'язування простого і хірургічного вузлів.
16. Асептична техніка (техніка знезараження рук, техніка одягання стерильного халата, рукавичок).

3.3. Контрольні питання до самостійної роботи.

1. Класифікація хірургічного інструментарію.
2. Основні правила користування хірургічним інструментарієм.
3. Класифікація шовного матеріалу.
4. Види зшивачів.
5. Види місцевої анестезії.
6. Назвіть етапи первинної хірургічної обробки рани.
7. Правила роз'єднання та з'єднання тканин.
8. Назвіть основні способи зупинки кровотечі.
9. Межі мозкового відділу голови та його областей.
10. Особливості пошарової будови лобно-тім'яно-потиличної області.
11. Пошарова будова скроневої області.
12. Особливості соскоподібної області.
13. Антротомія, трикутник Шипо.
14. Особливості первинної хірургічної обробки ран голови.
15. Проникаючі та непроникаючі рани голови.
16. Класифікація гематом в залежності від їх локалізації.
17. Назвіть оболонки головного мозку.
18. Міжоболонкові простори головного мозку, внутрішньочерепні гематоми.
19. Тверда мозкова оболонка та її вміст.
20. Синуси твердої мозкової оболонки.
21. Підпаутиний простір, зв'язок з шлуночками мозку.
22. Мозочково-мозкова цистерна, субокціпітальна пункція.
23. М'яка оболонка, кровопостачання головного мозку.
24. Диференціальні ознаки переломів основи черепа в межах передньої, середньої та задньої черепних ямок.
25. Мета та техніка виконання декомпресійної трепанації черепа.

26. Техніка виконання кістково-пластичної трепанації черепа.
27. Межі лицьового відділу голови.
28. Бічна частина лиця: межі, розподіл на області.
29. Топографія привушної слинної залози та її протоки.
30. Можливі ускладнення гнійного паротиту.
31. Принципи проведення розрізів в бічній частині лиця.
32. Пошарова будова та особливості щічної ділянки.
33. Проекція лицевої артерії.
34. Межі та вміст глибокої області обличчя.
35. Клітковинні простори глибокої області обличчя.
36. Крилоподібне сплетіння, зв'язок вен обличчя з синусами твердої мозкової оболонки.
37. Відділи та гілки верхньощелепної артерії.
38. Межі та зовнішні орієнтири шиї.
39. Межі переднього відділу шиї, поділ його на області та трикутники.
40. Межі та вміст сонного трикутника.
41. Оголення та перев'язка зовнішньої і загальної сонних артерій.
42. Піднижньощелепний трикутник.
43. Оголення та перев'язка язичної артерії.
44. Назвіть фасції шиї.
45. Міжфасціальні клітковинні простори та можливі шляхи розповсюдження гнійно-запальних процесів.
46. Назвіть глибокі міжм'язові проміжки шиї. Їх вміст.
47. Шийна ваго-симпатична блокада.
48. Клінічна анатомія щитоподібної та паращитоподібних залоз.
49. «Небезпечні» місця щитоподібної залози при операціях на ній.
50. Клінічна анатомія гортані, глотки, шийного відділу стравоходу та трахеї.
51. Види та техніка виконання трахеостомії, можливі ускладнення.
52. Ларинготомія.

3.4. Правила оскарження оцінки

Апеляція студента щодо оцінки освітнього компонента (кількості балів), повинна подаватись особисто не пізніше наступного робочого дня після оголошення оцінки. Апеляція розглядається не пізніше наступного дня після її подання у присутності студента. Додаткове опитування студента при розгляді апеляцій не допускається. Порядок подання і розгляду апеляції повинен бути оприлюднений та доведений до відома студента не пізніше ніж 7 днів до початку іспитів.

2. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вимоги освітнього компонента.

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка.

Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим. Якщо студенти та студентки пропустили заняття, то їх необхідно відпрацювати. Відпрацювання пропущених практичних занять відбувається згідно графіку на інформаційному стенді та в електронній системі АСУ. Якщо у студентів/-ок виникають запитання, то можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою.

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час лекції бажано вести конспект та зберігати достатній рівень тиші, можливо ставити запитання. До проведення практичних занять студенти повинні підготуватися за темою заняття, приймати участь у дискусії, ставити запитання, висловлювати свою точку зору. Під час обговорення необхідно зберігати

повагу до колег, толерантність до їх досвіду, сприйнятливість та неупередженість, здатність до конструктивної критики, посилання на джерела літератури, спиратися на власні емоції та думки. Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється: залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача; пити безалкогольні напої; фотографувати слайди презентацій; брати активну участь у ході заняття.

Під час занять забороняється: їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження); палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби; нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу; грати в азартні ігри; наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території); галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Використання електронних гаджетів. Використання електронних гаджетів є основним і потужним інформаційним джерелом до вивчення курсу, адаптивним до сучасних вимог і сприяє входженню в сучасний європейський освітній простір. Гаджети забезпечують постійний зворотній зв'язок: «викладач-студент», «студент-студент», «студент-група студентів».

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами.

Організація інклюзивного навчання в закладах вищої освіти здійснюється згідно наказом ХНМУ № 203 від 22.06.2018 «Про затвердження Порядку супроводу (надання допомоги) осіб з обмеженими фізичними можливостями, громадян похилого віку, інших мало мобільних груп населення під час перебування на території (в приміщеннях) ХНМУ.

3. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра клінічної анатомії та оперативної хірургії підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук. Посилання на «Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті»

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uhproc/polog_ad_etyka_text.pdf

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Кульчицкий К.И., Бобрик И.И., Дитковский А.П., Солорева С.А., Щитов В.С., Ковальский М.П., Хворостяная Т.Т., Талько В.И., Кобзар А.Б. Бондур В.М., Раскалей В.Б. Оперативная хирургия и топографическая анатомия / учебник для медвузов. - К.: Вища школа, 1989. - 492 с.
2. К.І.Кульчицький, М.П.Ковальський, А.П.Дітковський, М.С.Скрипиков, С.А.Солорева, В.С.Щитов, Т.Т.Хворостяна, О.Б.Кобзар, О.М.Очкуренко, В.М.Бондур, В.Б.Раскалей. Оперативна хірургія і топографічна анатомія. - Київ, "Вища школа", 1994. – 464 с.
3. Кованов В.В., ред. Оперативная хирургия и топографическая анатомия. - М.: Медицина. – 1978. – 416 с.
4. Островерхов Г.Е., Бомаш Ю.М., Лубоцкий Д.Н. Оперативная хирургия и топографическая анатомия. – М.: Мед. информ. агентство. - 2005. – 736 с.
5. Михалин М.А. Практикум по топографической анатомии и оперативной хирургии. – Харьков, 1996. – 350 с.
6. Бурых М.П. Основы технологии хирургических операций. – Харьков: Основа. - 1998. – 460 с.
7. Лопухин Ю.М., Молоденков М.И., Практикум по оперативной хирургии и топографической анатомии. – М. – 1960. – с.5-13,16.
8. Кованов В.В., Бомаш Ю.М. Практическое руководство по топографической анатомии. // М.: Медицина, 1964. – с.338-358.

1. К.И. Кульчицкий, Н.С. Скрипников и др. Практикум по оперативной хирургии и топографической анатомии для студентов Лечебного факультета. Полтава, 1-е и 2-е изд. Полтава, 1988, 1991.
2. Ковальський М.П., Кобзар О.Б. Навчально-методичні матеріали для підготовки до підсумкового контролю знань і вмій на кафедрі оперативної хірургії і топографічної анатомії (для студентів медичного факультету). - К.: Стило, 1999-2004. – Видання 1-5. - 79 с.
3. В.В.Кованов, Т.И.Аникина, И.А.Сычеников. Курс лекций по оперативной хирургии и топографической анатомии. - М., 1972.
4. Оперативна хірургія: хірургічні операції та маніпуляції. / І.У. Свистонюк, В.П. Пішак, М.Д. Лютик, Ю.Т. Ахтемійчук. – К.: Здоров'я. - 2001. – 368 с.
5. Бурых М.П., Григорова И.А. Клиническая анатомия мозгового отдела головы. – Харьков: Каравелла. – 2002. – 240 с.
6. Бурых М.П., Топоров Г.Н. Клиническая анатомия головы и шеи. Карманный экзаменатор. – Харьков: Фолио. – 2001. – 240 с.
7. М.П.Бурих. Топографічний підхід до вивчення тіла людини. – Харків, 2005. – 30 с.
8. Попов А.Г., Красницький В.К., Горовенко В.И. Учебное пособие «Тестовые задачи» по курсу оперативной хирургии и топографической анатомии. – Одеса. - 2004 – 120 с.
9. Bernard C. Illustrated Manual of Operative Surgery and Surgical Anatomy. – 1991.
10. Pemberton L.B. Workbook of Surgical Anatomy. – 1990.
11. Gliedman M.L. Atlas of Surgical Techniques. – New York etc., McGraw – Hill.- 1990.
12. Sabiston D.C. Atlas of General Surgery. - Philadelphia etc., Saunders.- 1994.
13. Chassin J.L. Operative Strategy in General Surgery. New York etc., Springer. – 1994.
14. Gray's anatomy. London, 1994.
15. Atlas of muscle and Musculocutaneous Flaps Head and Neck Reconstruction. Arnold Mc Graw. Norfolk, Virginia, 1988.
16. Atlas of Human Anatomy. Frank H.Netter. East Hannover, New Jersey, 1990.
17. Clinical Anatomy by Regions. Richard Shell. New York, London, 1996.
18. An Atlas of Surgical Anatomy. Taylor&Francis. London, New York. 2005.
19. Atlas of Anatomy. Patrick W. Tank, Thomas R. Gest. Ann Arbor, Michigan. 2009.
20. Clinical Anatomy. Harold Ellis. Dlackwell Publishing. London. 2006.
21. Clinically Oriented Anatomy. Keith L. Moore, Arthur F. Dalley, Anne M.R. Agur. Lippincott Williams &Wilkisn, Philadelphis. 2010.
22. Review of Gross Anatomy. Ben Pansky. Toledo, Ohio. 1996.
23. Atlas of Human Anatomy. Sobotta. Munchen. Jena. 2006.
24. Surgical Anatomy. Scandalakis. 2009.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Сайт університету: <https://knmu.edu.ua/>
2. Сайт кафедри у системі Moodle ХНМУ: <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=471>
3. Бібліотека ХНМУ: <http://libr.knmu.edu.ua/>
4. Освітній портал: <http://zdravoe.com/>
5. Відео-хостінг: <https://www.youtube.com/>

8. ІНШЕ

Корисні посилання

1. Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ - http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc
2. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті - http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf
3. Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін

понад обсяг навчального плану -

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-disc.docx

4. Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та

управління конфліктами ХНМУ -

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf
f

5. Положення про визнання результатів неформальної освіти в
Харківському національному медичному університеті -

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx